

МЕДИЦИНСКИ ЧАСОПИС – ПРИЛОГ ИСТОРИЈАТУ*Мирослав Орешчанин, Зоран Кецојевић
Завод за стоматологију Крагујевац***MEDICAL JOURNAL – HISTORICAL SUPPLEMENT***Miroslav Orescanin, Zoran Kecojevic
The Institute of Dentistry, Kragujevac, Serbia***САЖЕТАК**

Медицински часопис у Крагујевцу основала је група истакнутих медицинских радника Крагујевца и Србије 1961. године. Часопис је континуирано излазио до 1988. године, када је због бројних неповољних околности редовно објављивање практично престало па је публикована само једна некомплетна свеска 1992. године. Група крагујевачких лекара, углавном наставника Медицинског факултета у Крагујевцу, окупљених у реорганизованом и проширеном уредништву часописа, припремила је током 1995. године часопис по новом концепту и највишим стандардима у овој области. Медицински часопис поново излази из штампе 1996. године и успоставља се периодичност штампања свезака. Искуства из периода описаног у овом историографском прилогу и начини на које су превазиђене тадашње озбиљне тешкоће могу да буду вредан извор инспирације за садашње руководство и будућа руководства Медицинског часописа и његовог оснивача и власника, Окружне подружнице Крагујевац Српског лекарског друштва, у планирању и спровођењу активности за унапређење квалитета рада.

Кључне речи: медицина; историја; часописи као тема; Србија; Европа, источна.

Први број Медицинског часописа као информативног и научно-стручног гласила изашао је 1961. године (слика 1). Први уредници били су: др Сретен Красић, др Драгомир Ђукић и др Бранислав Петровић. Часопис је излазио у континуитету до 1988. године, када је престао да се штампа, осим једног оскудног броја 1992. године (слика 2).

Покретање прекинуте издавачке делатности и оживљавање рада Подружнице почиње 1994. године. Година 1995. за *Медицински часопис* била је једна од важних година, јер су тадашње активности омогућиле унапређење организације рада часописа 1996. године. Атмосферу затечене ситуације најбоље одсликава Извештај о раду Председништва подружнице од 6. јуна 1992. године у коме се, између осталог, наводи и следеће: „Подружница СЛД нема своју просторију где би остављала дуго година чувану документацију, поклоне, часописе, књиге и друге вредности... архивски материјал је сада вероватно изгубљен... слике и остале вредности су једноставно однесене, те им се не зна више место“ (1).

ABSTRACT

The Medical Journal in Kragujevac was founded by a group of prominent medical workers from Kragujevac and Serbia in 1961. The journal had been continuously published until 1988. Then, due to numerous unfavorable circumstances, it simply stopped being published regularly, and only one incomplete issue appeared in 1992. A group of doctors from Kragujevac, mostly teachers of the Medical Faculty in Kragujevac, gathered in a reorganized and expanded editorial office, preparing the journal in 1995 with a new concept and the highest standards in this field. The Medical Journal re-emerged from the press in 1996 and the periodicity of printing volumes was established. The experiences from the period that are described in this historical paper and the ways in which the past serious difficulties had been overcome could be a valuable source of inspiration for the current and future management of the Medical Journal and its founder and owner, Kragujevac Section of the Serbian Medical Society, in the planning and implementation of promotional activities for quality improvement of the work.

Key words: medicine; history; periodicals as topic; Serbia; Europe, Eastern.

Председник Подружнице, прим. др Милутин Томашевић, изненада је умро 1993. године, а руковођење организацијом преузео је привремени орган, вршиоци дужности, до редовног избора новог руководства (скупштина).

Привремено руководство није успело да покрене издавачку делатност штампањем часописа, те зато в. д. председница др Мирјана Матовић, почетком 1994. године, сазива седницу председништва на коју позива и потпредседника ИО Скупштине града Крагујевца др Мирослава Орешчанина да, с обзиром на функцију коју обавља, помогне у решавању актуелних проблема. Један од закључака састанка био је пуна и даља подршка издавачкој делатности – штампању часописа. Тај задатак и обавезу прихватили су доц. др Зоран Матовић и др Мирослав Орешчанин, који су том приликом именовани за уредника и секретара часописа. Одмах потом почиње се са реализацијом задатка и преузетих обавеза. Сређује се 80-ак пронађених а необјављених радова између 1988. и 1993. године и припремају се за штампу, обезбеђују се неопходна новчана средства за штампање. Захваљујући том ангажовању, до септембра 1994.

године штампају се два броја *Медицинског часописа*, чиме се он враћа стручној и научној јавности (слика 3).

Скупштина Подружнице СЛД у Крагујевцу одржана је септембра 1994. године, када је изабрано ново руководство (председник проф. др Предраг Ристић и три потпредседника). Формира се ново уредништво, са доц. др Зораном Матовићем као главним и одговорним уредником, и именују се три главна уредника (за интернистичке, хируршке и претклиничке гране медицине), Издавачки савет (др Мирослав Орешчанин, председник) и Научни савет (доц. др Слободан Јанковић, председник). Током 1994. године, осим штампања два броја часописа, уредништво је учествовало у организовању Октобарских здравствених дана и штампању *Зборника резимеа*.

Поред послова око припреме часописа за 1995. годину, било је потребно урадити каталогизацију и индексирање часописа у домаћим и страним публикацијама, али се већ на самом почетку рада јављају многи проблеми различите природе (2). Међутим, сходно поменутиим околностима, констатовано је да се у доступним архивама Подружнице и Уредништва часописа није налазио ниједан валидни документ. Наиме, часопис је, према тадашњим прописима, требало регистровати (издавачка делатност) код Министарства за информисање Републике Србије, код Југословенског библиографског института и Народне библиотеке Србије. Да би се ови послови обавили, Подружница СЛД као оснивач часописа морала је бити регистрована у Министарству унутрашњих послова и Привредном суду, уз прилагање оснивачког акта организације. Уз помоћ саветника у СЛД у Београду Сузана Бјелогрић, Подружница добија писмену потврду да је крагујевачка организација основана још 1946. године (акт 05/253 од 28. 2. 1995), што је послужило као валидан документ (слика 4 – лична архива). Осим тог документа, требало је приложити и документацију о адреси седишта (КБЦ), жиро рачуну и печату организације, одлуке о оснивању часописа и постављању главног и одговорног уредника и чланова уредништва. Значајан део послова били су подношење захтева, образаца, контактирање и одласци у разне институције, али и формирање друге, допунске документације.

Поред наведених проблема, главни и одговорни уредник доц. др Зоран Матовић и председник Издавачког савета др Мирослав Орешчанин суочавају се са ситуацијом која битно отежава нормалан и квалитетан рад. Недостају простор за рад и састанке, намештај, неопходна опрема и материјал. Највећим делом личним ангажовањем руководства часописа, уз разумевање и подршку тадашњег руководства КБЦ

(проф. др Славица Ђукић Дејановић, директорка) уредништво добија под закуп просторију у приземљу Хируршког блока (сада просторија за пријем болесника) (слика 5).

Даље, сређује се простор и по просторијама КБЦ проналази преостала имовина СЛД, укључујући и примерке *Медицинског часописа*, књиге, часописе других издавача и део архивског материјала. У тим пословима су се, осим руководства часописа, ангажовали и поједини чланови уредништва, чиме су услови за рад знатно побољшани (прилагођен простор, набављен потребан намештај, телефонски апарат, писаћа машина, административни материјал, сређена библиотека итд.). При томе, тадашње руководство Подружнице препустило је сву иницијативу, огроман посао и бројне активности руководству часописа.

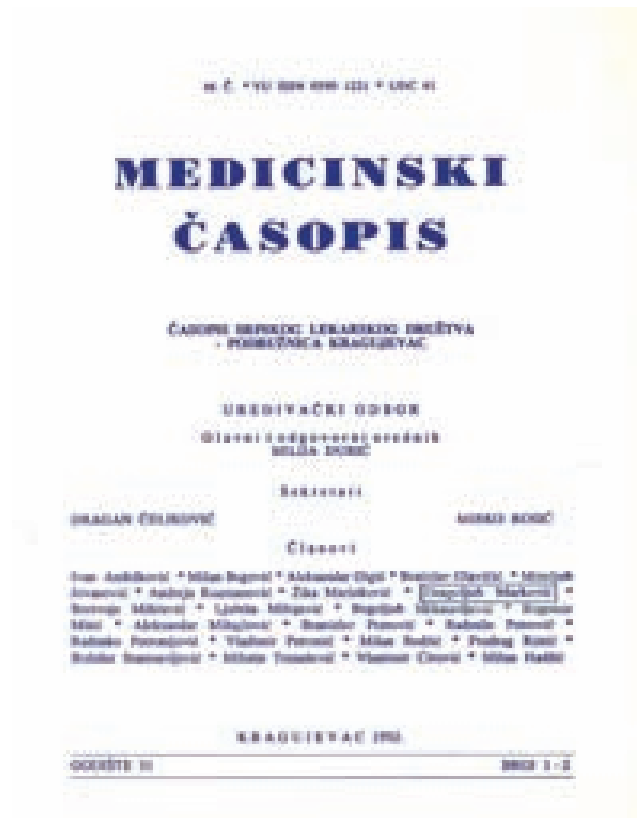
Током 1994. године уредништво је поднет довољан број квалитетних научно-стручних радова за штампање два броја *Медицинског часописа* за 1995. годину. Број прикупљених радова показао је колико је часопис недостајао научној и стручној јавности Крагујевца претходних година. У моменту када је уредништво завршило уређивачки, лекторски и технички део посла око припреме новог броја часописа, указала се потреба за додатним новчаним средствима за штампарске услуге, где је значајну помоћ пружио председник Издавачког савета, те је часопис објављен и 1995. године (слика 6) (3).

Искуства су наметала потребу трајног решавања финансирања часописа због чега се, уз помоћ тадашњег директора филијале Фонда здравственог осигурања, проналазе одговарајући економски начин и модел (слика 7 – лична архива). Финансирање часописа помажу Извршни одбор Скупштине града Крагујевца, Медицински факултет у Крагујевцу, Министарство за науку и технологију и фармацеутске куће (Галеника, Велефарм, Срболек, Славијамед и др.). У том погледу, истиче се и помоћ проф. др Слободана Смиљанића.

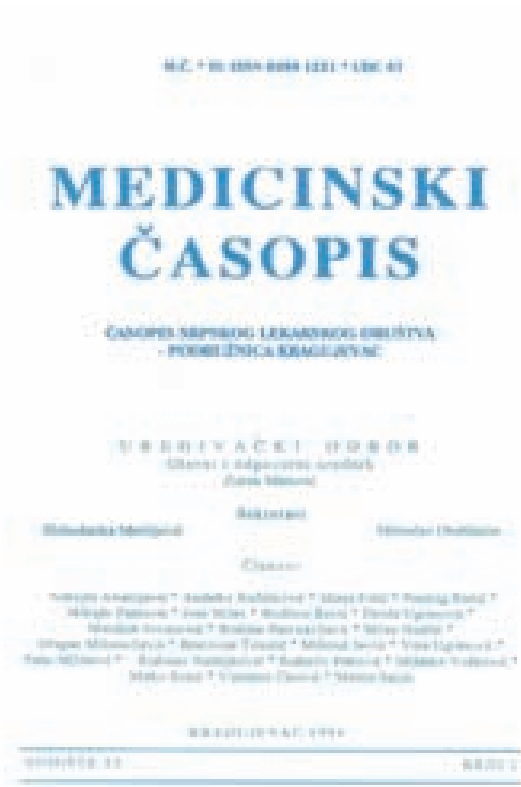
Због потребе ширења појединачног доприноса у раду часописа, 13. 2. 1995. године сазива се седница уредништва на којој учествује и одређени број лекара КБЦ и наставника Медицинског факултета. Постојање КБЦ и Медицинског факултета у Крагујевцу наметало је обавезу да *Медицински часопис* испуњава највећи могући научни, стручни, информативни и графичко-технички ниво. Да би се постигли овако високи стандарди, била је потребна нова организација уредништва, због чега су Уредништво и Научни савет проширени новим члановима, ауторитетима из земље и иностранства. Додатно, отвара се посебан жиро рачун и израђује печат часописа, чиме се и одговорност за финансијске токове додељује руководству часописа (слике 8 и 9 – лична архива).

Слика 1. Корице првог броја Медицинског часописа 1961. године.

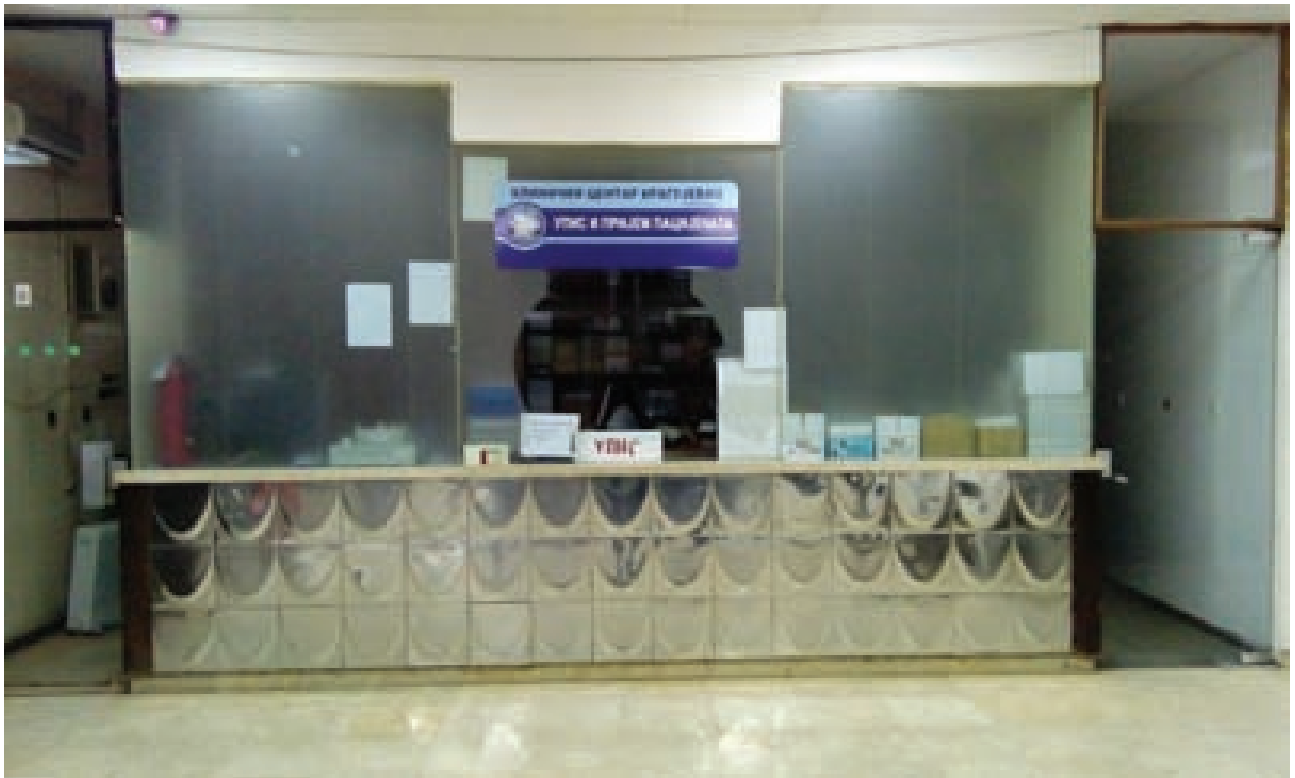
Слика 2. Корице Медицинског часописа 1992. године.

Слика 3. Корице Медицинског часописа 1994. године.

Слика 4. Допис СЛД Београд (05/253 од 28. 2. 1995. године)

Слика 5. Прва просторија уредништва 1994/1995. године.

Слика 6. Корице Медицинског часописа 1995. године.

Фонд здравственог осигурања
Београд, Београдски булевар
Бр. 111, 11000 Београд
Тел. (011) 363-1111
Факс (011) 363-1111

Одговорни секретар за издаваштво: **Марија Брајковић**

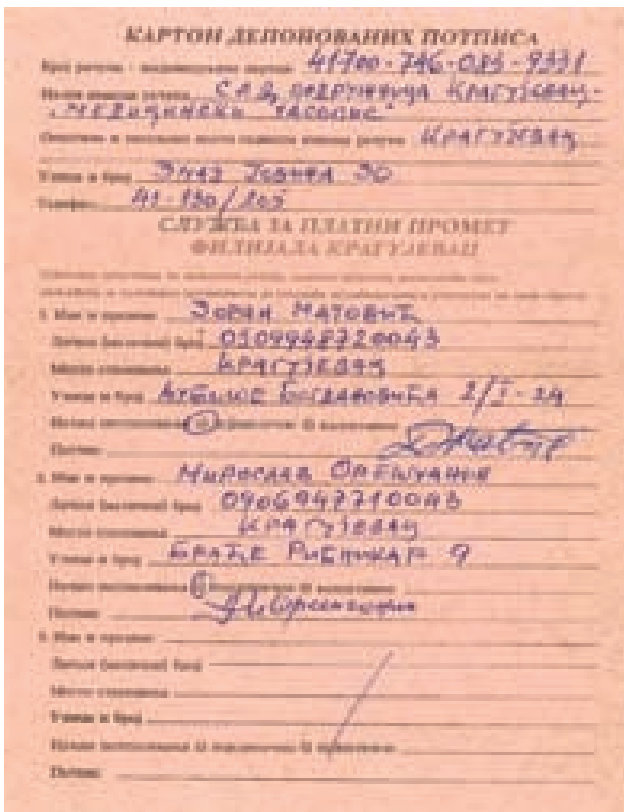
Издавач: **Фонд здравственог осигурања**
Београдски булевар
Бр. 111, 11000 Београд

Одговорни секретар за издаваштво: **Марија Брајковић**
Фонд здравственог осигурања
Београдски булевар
Бр. 111, 11000 Београд

© 1995.

Слика 7. Допис филијале Фонда здравственог осигурања.

Слика 8. Картон депонованих потписа.

Слика 9. Допис СЛД Београд скупштини града Крагујевца.

Слика 10. Просторија уредништва 1995/1996. године.

Слика 11. Корице Медицинског часописа 1996. године.

Ново уредништво током 1995. године припрема часопис по новом концепту, где поред научних и стручних радова часопис садржи и приказе случајева, приказе нових медицинских издања (књиге, монографије), састанака и конгреса лекара у земљи и иностранству итд.

Сагледавајући сва дешавања у дотадашњем раду, уредништво председништву Подружнице упућује иницијативу за даљим организационим променама (13. 7. 1995. године), осмишљеним ради још успешнијег рада часописа, а посебно да би се предупредиле могуће тешкоће које су постојале у периоду од 1988. до 1994. године. Светле традиције и углед Подружнице, чији корени потичу из Клуба лекара основаног у Крагујевцу још 1910. године, једне од најстаријих у земљи, основане 1946. године, били су у том погледу обавезујућа мисао. Исте године, због потреба КБЦ, просторије уредништва су пресељене (слика 10). Два броја новог часописа излазе током 1996. године са новим изгледом и битно побољшаним техничким нивоом, тако да он практично није много заостајао за реномираним иностраним часописима (слика 11) (4, 5).

Искуство из описаног периода рада часописа представља једниствену и драгоцену поуку да се без личног и самопрегорног ангажовања појединца, који своје активности подређује заједничкој мисији и визији колектива, често и науштрб личног комодитета, тешко могу достићи потребни резултати (6, 7). Штавише, без тога постоји могућност да се дотадашња достигнућа неповратно угрозе. Садашње руководство и сва будућа руководства часописа и подружнице требало би да увек имају на уму искуства с краја прошлог века. Најзад, још једном се подсећа на допринос следећих појединаца раду часописа у

једном, по свим околностима сложеном и тешком историјском раздобљу: доц. др Зоран Матовић, проф. др Ђорђе Живић, проф. др Драган Ђоковић, доц. др Слободан Јанковић, доц. др Милован Матовић, доц. др Небојша Арсенијевић, доц. др Радослав Алексић, прим. др Мирослав Орешчанин и доц. др Слободан Арсенијевић.

ЛИТЕРАТУРА

1. Томашевић М., Павићевић М. Извештај о раду Председништва Подружнице СЛД Крагујевац и Извештај о раду целокупне Подружнице СЛД Крагујевац. Крагујевац: Српско лекарско друштво Подружница Крагујевац, 8. јун 1992. (Архив Подружнице СЛД Крагујевац).
2. Матовић З., Орешчанин М., Јанковић С., Матовић М. Информација Уредништва „Медицинског часописа“ Председништву Подружнице СЛД Крагујевац. Крагујевац: Српско лекарско друштво Подружница Крагујевац, 25. јул 1995. (Архив Подружнице СЛД Крагујевац).
3. Уредништво Медицинског часописа. Уводник. Медицински часопис 1995; 34 (1 Суплемент).
4. Матовић З. Реч главног уредника. Медицински часопис 1996; 35(1).
5. Матовић З. Реч главног уредника. Медицински часопис 1996; 35(2).
6. Матовић З. Историја крагујевачке хирургије. Крагујевац: Медицински факултет, КБЦ „Крагујевац“ : Народни музеј града Крагујевца, 2002.
7. Милојевић Љ., Стојановић Ј., Милојевић И. Од опште градске болнице до Клиничког центра. Мед Час (Кrag) 2008; 2: 43–7.